

REIZEN

BRETAGNE, FRANKRIJK

TEKST: KEES BREGMAN, FOTO'S: TOURISME BRETAGNE EN KEES BREGMAN

Hoge tijden, lage tijden

DANKZIJ DE MAAN HEBBEN WE EB EN VLOED. DIE GETIJDENSTROOM ZORGT BIJ DE NOORDKUST VAN BRETAGNE VOOR EEN ENORM VERSCHIL IN HOOG- EN LAAGWATER. ALS JE WILT WETEN WAAR JE DAAR OP HET STRAND JE HANDDOEKJE VEILIG NEER KUNT LEGGEN MOET JE ECHT VERDER LEZEN.

In Bretagne hebben ze het over *marée basse* en *marée haute*. Eb en vloed. Waar het verschil tussen hoog- en laagwater bij ons in Nederland vrij gering is (bij Texel bijvoorbeeld amper een meter) is dat aan de Noord-Franse oceaankust veel groter. Iedereen heeft wel eens foto's gezien van Le Mont Saint-Michel – het pittoreske eilandje met zijn kathedraal waar je bij eb gewoon naartoe kunt lopen. In deze regio is het strand vaak honderden meters breed, om een paar uur later plotseling helemaal te zijn verdwenen. Jammer als daar net nog je strandstoeltje stond. En vergis je niet: dat opkomen van de zee kan heel snel gaan. Wie bij het begin van de vloed aan zijn strandwandeling begint komt geheid in de problemen. De snelheid van de opkomende zee is in Bretagne zo'n zeven kilometer per uur, en dan moet je flink rennen om al dat water voor te blijven.

WATER-FILE

Die getijdenstroom is een merkwaardig natuurverschijnsel. Als de maan haar rondje om de aardbol trekt, laat het magnetische veld het oceaانwater bewegen. Als dat water door een smal stukje moet krijg je een soort water-file. Tussen Engeland en Frankrijk bijvoorbeeld. En eens in de veertien dagen wordt dat nog eens versterkt als de zon achter de maan staat. Dan spreken we van springtij, of op z'n Frans: *grande marée*. Tijdens springtij kan het verloop van eb naar vloed in Bretagne oplopen tot zo'n veertien meter. Ooit op een flatgebouw van de vijfde verdieping naar beneden gekken? Dat is hier het verschil tussen hoog- en laagwater.

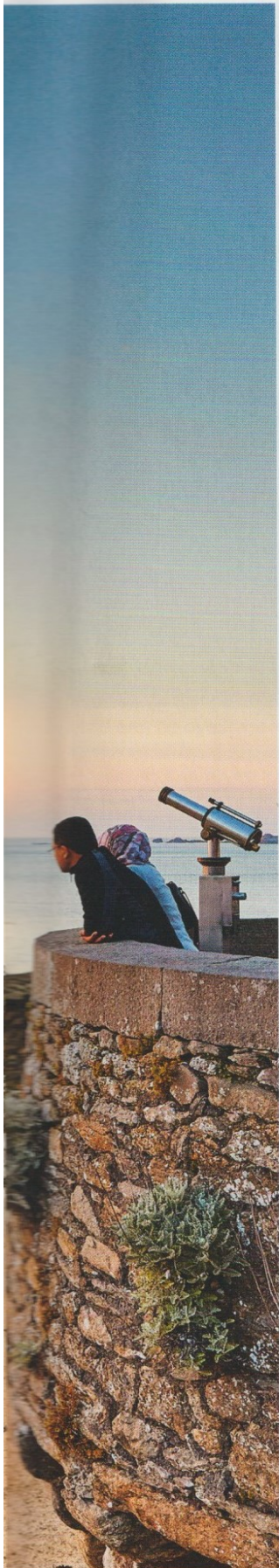
BETOVEREND BRETONS LICHT

Terwijl alle Chinezen en Amerikanen zich vergapen aan Le Mont Saint-Michel, kan je op amper twintig kilometer naar het westen veel intenser genieten van het wonder dat getijdenstroom heet. Bij Cancale bijvoorbeeld, Dinard, of

Saint-Malo. Menig kunstschilder viel hier als een blok voor de aanblik van op het droge zand liggende vissersbootjes. En dan heb ik het nog niet eens over het befaamde licht van Bretagne. Dat laat zich amper beschrijven. De kleuren zijn hier anders, veel intenser ook. Het is de weerspiegeling van de zee en het landschap in de wolkenlucht die veel beroemde schilders naar Bretagne trok. Ze lieten hun atelier voor wat het was en trokken met hun schildersezels naar buiten, waar het Bretonse licht hen betoverde zoals een kaars een vlinder trekt. Jongens als Henri Matisse, Auguste Renoir, Claude Monet, Paul Hémerly en William Turner werden er helemaal lyrisch van. Ook Pablo Picasso, die rond 1900 vanuit de badplaats Dinard werkte. Hij zat toen net in zijn 'blauwe periode', en iedereen die hier rondkijkt weet meteen waarom.

Het getijdenverschil kan in Bretagne oplopen tot 14 meter! (links)

The Birds-regisseur Hitchcock woonde in Dinard. (rechts)

De roodgranieten rotskust van Cap Fréhel (boven).

Piratenstad, dat is de bijnaam van Saint-Malo. De vesting ligt als een uit steen gehouwen schip aan het water, met bonkige muren die oprijzen boven het strand en de drukke haven. De lange palen dienen om schepen en vlonders op en neer te geleiden tijdens eb en vloed (onder).

REISINFORMATIE

In Europa is de getijdenwerking het grootst langs de Côte d'Emeraude, tussen La Merveille (de Mont Saint-Michel) en la Cité corsaire (Saint-Malo, het piratenbolwerk). Dat levert spectaculaire wandelingen langs de kust op, in de zilte zeelucht, met onderweg schitterend erfgoed om te bekijken, oesters en mosselen voor de maaltijd en vestingen om in rond te dwalen. Begin je vakantie in Bretagne op bretagne-vakantie.bzh

SMARAGDKUST

De noordkust van Bretagne is van een ongeken- de schoonheid. Het is veel meer dan roodgranie- ten rotsen boven een smaragdgroene zee. Ooit noemde de Franse historicus Eugène Herpin deze kust Côte d'Emeraude – Smaragdkust. Ruige kappen worden afgewisseld door inharn- men met knusse strandjes, en af en toe piept een vissersdorp op tussen de rotsen. Een plek die je zeker moet bezoeken is Cap Fréhel met zijn twee karakteristieke vuurtorens (de oudste is uit 1650). De granieten rotsen bereiken hier een hoogte van ruim 70 meter. Als bij stormweer de golven er tegenaan beuken, dreunt en galmt het alsof het einde der tijden nabij is. Een plek waar je een historie vol zeerovers verwacht, en dat blijkt ook zo te zijn. Maar dan wel in overheidssdienst. De hertogen van Bretagne hadden constant ruzie met hun bureu, en van de zeezijde lieten de Engelsen en Portugezen regelmatig een bege- rig oog vallen op deze rijke kust. Niet voor niets werd kaperkapitein Robert Surcouf een van de eerste ereburgers van Saint-Malo nadat hij met succes de Engelsen had verjaagd. Nog een held van Saint-Malo: Jacques Cartier, die bekend staat als ontdekker van Canada. Hij zorgde voor een bloeiende handel tussen zijn stad en het nieuwe land aan de overkant van de oceaan.

ONVERSTAANBAAR TAALTJE

De naam van Saint-Malo is overigens afkomstig van een monnik uit Wales, die in de zesde eeuw neerstreek in dit gebied. Zijn naam Maclow werd verbasterd tot Malo, en na zijn heiligverklaring werd het vanzelf Saint-Malo. Die link met Wales is niet toevallig. Ze spreken in Bretagne een onverstaanbaar taaltje – Brezhoneg, kortweg Breizh, een taal met een Keltische oorsprong. Men zegt dat toeristen uit Wales prima met de lokalen kunnen communiceren. Voor buiten- staanders is er geen touw aan vast te knopen. Tot de 12e eeuw sprak iedereen hier Bretons, maar daarna koos de adel voor het Frans en dat werd de officiële taal. Toch zijn er nog zeker een half miljoen mensen in Bretagne die onderling Bretons spreken. Troost je: met gewoon school- frans lukt het ook. Wie ook die taal niet machtig is: steeds meer (jongere) Fransen kan je in het Engels een vraag stellen. En omdat er hier zoveel Britten komen krijg je soms nog een verstaan- baar antwoord ook.

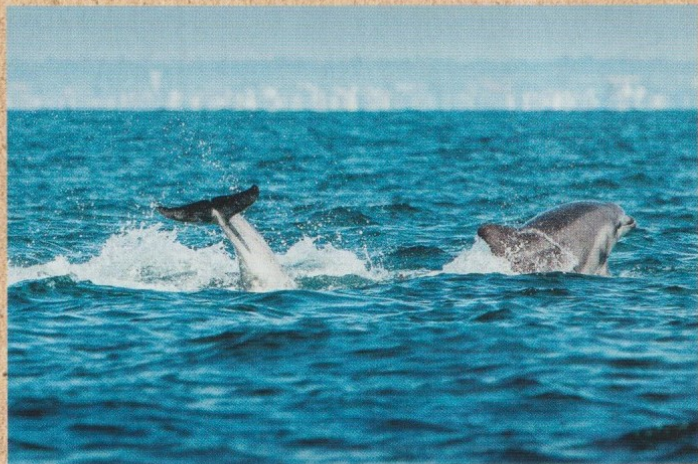
DE DANSENDE KAT

Saint-Malo kende naast goede tijden ook veel rampspoed. Sinds de stichting door de Romeinen en de bouw van de vesting in de twaalfde eeuw werd de stad regelmatig bele- gerd door vijandige schepen. Dat heeft ook vermakelijke anekdotes opgeleverd. Zoals die van het straatje met de merkwaardige naam

DOLFIJNEN SPOTTEN

In een snelle rubberboot de zee op om dolfijnen te spotten – dat is pas avontuur! Wie denkt dat dolfijnen niet zo noordelijk in Europa zijn te zien heeft het mis. In de baai van Mont Saint-Michel leven meer dan 300 dolfijnen die de hele dag vrolijk uit het water springen. Ze zijn net zo nieuwsgierig naar ons als wij naar hen. Tijdens de tocht van zeker drie uur is er ook aandacht voor (water) vogels en andere natuurweertjes. Zwemvesten krijg je van de organisatie. Hoewel het op open zee knap ruig aan toe kan gaan zijn de rubberboten volledig zeewaardig, voortgestuwd door twee enorme buitenboordmotoren. Denk wel aan warme (regendichte) kleding en een handdoek.

Aanmelden bij het Centre Nautique in Port Mer op de punt van het schiereiland van Cancale, of boek via bretagne-vakantie.bzh

Rue du Chat qui Danse. Dat zit zo: in 1693 belegerden de Engelsen de stad en stuurden ter ondersteuning van de vloot een schip vol explosieven. Dat liep echter op de rotsen en vatte vlam. Met een enorme knal vloog het schip in de lucht, en men zegt dat de explosie tot in Engeland te horen was. Gejuich aan de overkant van het Kanaal, maar de schade in Saint-Malo viel mee. Er vielen geen slachto- fers, behalve... een kat. Soms, als het 's nachts onweert, zie je de geest van het beestje nog dansen op de vestingwal, waar het smalle straatje op uitkomt. Echt waar.

VAN BASTION NAAR BASTION

Nog meer rampspoed: tijdens de Tweede Wereldoorlog werd Saint-Malo voor meer dan twee derde verwoest. Het gedeelte bin- nen de oude vestingwallen (Ville Intra-Muros genaamd) is zorgvuldig herbouwd in de kenmerkende stijl van de 18e eeuw, net als voorheen. Daaronder is ook het geboortehuis van François de Chateaubriand – beroemd

MET EEN KLASSIEKE CAMPER NAAR BRETAGNE

Je kunt natuurlijk met je eigen tent of caravan naar Bretagne. Wij kozen deze keer voor iets anders: een klassieke Hobby 600 camper op basis van een Fiat Ducato chassis uit 1993. Lekker veel houtwerk en natuurlijk een interieur in de toen modieuze kleuren bruin en oranje. Eigenaar Walter Mangnus uit het Brabantse Sprundel had de in topconditie verkerende oude dame gepoetst en al voor ons klaarstaan. Mijn mooiste ervaring was het bijna horizontaal geplaatste grote stuurwiel dat aan een stadsbus deed denken. Dan rijd je als een touringcarchauffeur door Bretagne. We huurden de campervia Camptoo, een Nederlandse organisatie die sinds 2014 bemiddelt tussen bezitters van kampeermiddelen en huurders. De campers of caravans zijn allrisk verzekerd inclusief pechhulp, vervangend vervoer en extra verblijfskosten.

Alle informatie over kamperen in Bretagne vind je op bretagne-vakantie.bzh

schrijver, staatsman, diplomaat en nog veel meer. Keukenprins was hij niet, maar veel toeristen kennen zijn naam slechts als beroemd vleesgerecht. Hoe komt dat? De kok van het restaurant naast zijn geboortehuis weet het antwoord: na het verorberen van een malse runderhaas zou François zich zo gelukkig hebben gevoeld dat hij zijn naam aan het gerecht gaf. Hoe dan ook, deze veelzijdige held van Saint-Malo kreeg een graf op het eilandje Île du Grand Bé, vlak voor de kust. Bij eb loop je er zo naartoe maar, zoals gezegd, doe dat onder professionele begeleiding want voor je het beseft kun je niet meer terug. Op de gerestaureerde wallen loop je van bastion

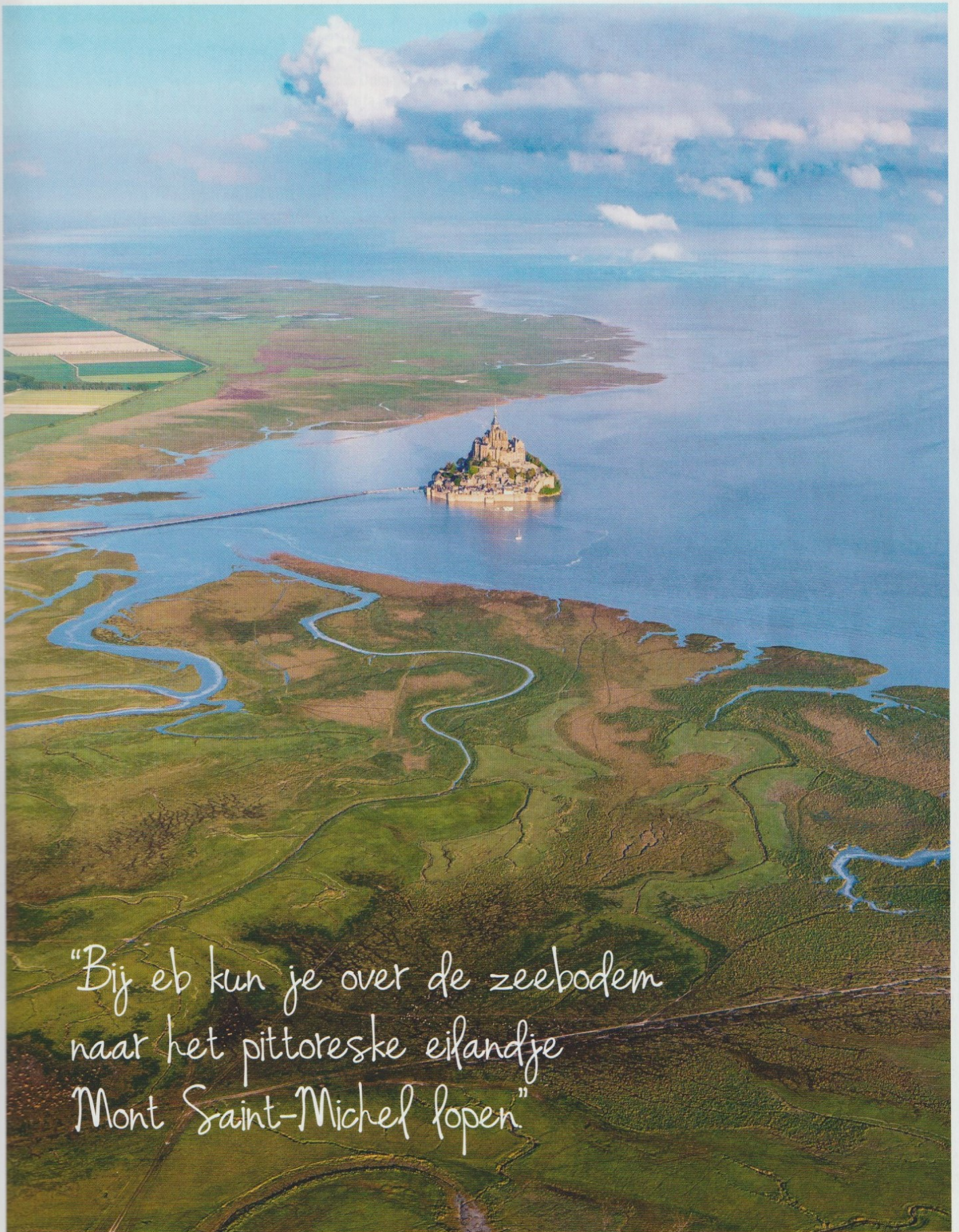
naar bastion een rondje van zo'n 1800 meter. Dat rondje is vooral populair onder Britse toeristen. Wonderlijk, zo veel Britten hier. Zou het aan de naam Bretagne liggen? Ze reizen met de snelle catamaran voor een weekendje naar Saint-Malo. De spectaculaire ogende Condor-ferry heeft inderdaad wel iets weg van zijn naamgenoot. Vanaf de Britse zuidkust stuift het gevaarte in een halve dag naar Saint-Malo, en hij doet onderweg ook nog de Kanaaleilanden Jersey en Guernsey aan. Het vertrek van de veerboot in Saint-Malo gebeurt bij voorkeur tijdens dood tij, vanwege de sterke stroming. Door het grote verschil in eb en vloed is de stelling waarmee auto's de boot op en af rijden een kunststukje op zich. Dat geldt ook voor de aanlegsteigers in de daarnaast gelegen jachthaven. Alles stijgt en daalt met het water mee – hoge tijden, lage tijden; als een tv-soap zonder einde.

PSYCHO EN BIRDS

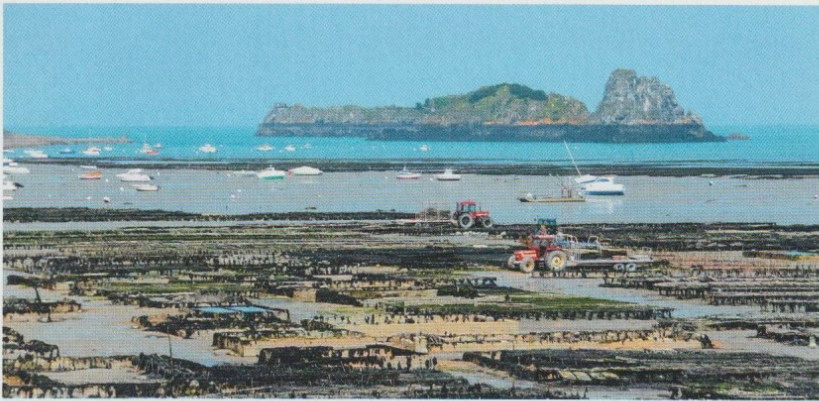
Een kleinere veerboot brengt je van Saint-Malo naar het naburige Dinard, aan de andere kant van de monding van de Rance. Dinard had tijdens de geallieerde invasie van 1944 wat meer geluk dan de burens in Saint-Malo – het grootste gedeelte van de stad bleef intact. Dus kon men snel na de bevrijding weer het luxe leventje oppakken dat men er gewend was. Sinds Graaf Rochaid Dahdah in 1870 besloot Dinard als luxe badplaats te promoten, is het de meest chique plek aan de noordkust van Bretagne, inclusief grote theaters en een casino. Overal in Dinard verzeen luxe huizen

Ruige kapen worden afgewisseld door inhammen met knusse strandjes, en af en toe doemt een vissersdorp op tussen de rotsen.

*"Bij eb kun je over de zeebodem
naar het pittoreske eilandje
Mont Saint-Michel lopen."*

Bij eb komen de oesterbanken van Cancale boven water.

Oesters worden met cijfercodes verkocht, die staan voor de grootte en het gewicht van de schelp. Hoe groter het getal, hoe kleiner de schelp.

met uitzicht op zee – de een nog protseriger dan de ander. Een beetje Brit met een goed gevulde beurs kocht er een tweede huis. Eén van die huizen zou model hebben gestaan voor dat griezelige huis op de heuvel in de film *Psycho*. Regisseur Alfred Hitchcock kwam inderdaad regelmatig in Dinard. Aan de boulevard staat zijn standbeeld met een paar meeuwen op zijn schouder, wat dan weer refereert aan een andere film van de meester van de suspense: *Birds*.

OESTERHOOFDSTAD

Bij hoogtij zie je niet waar de Smaragdkust het meest beroemd om is: de oesterbanken. Die

PARKEERTIPS VOOR CAMPERAARS

De officiële camperplaats van Saint-Malo is Parking Paul Féval, Rue Henri Barbot 3-16, Saint-Malo (bij de paardendrafbaan).

Niet aangegeven op de kaart, maar veel dichterbij het ommuurde gedeelte van de stad is de parkeerstrook langs de Avenue Louis Martin, op de parallelbaan. Kost maar een paar euro voor de hele dag (zelfde tarief als personenauto's).

Als je de camper wilt parkeren in Cancale, kan dit bij Parking de la Ville Ballet, Rue des Français Libres 61 (15 minuten lopen naar de boulevard met alle terrasjes). Een alternatief is Parking du Chemin Neuf, aan de andere kant van de D76.

Parkeren voor de dolfinenexcursie bij het strand van Port Mer ten noorden van Cancale kan op de parking aan de Rue Jules Leclerc. Als je vroeg bent kan het ook op de (gratis) parkeerstrook bij het Centre Nautique. 's Ochtends bij vertrek van de rubberboot is het hier nog rustig.

zitten vast op de bodem, en zijn alleen bij eb zichtbaar. Het mooist zie je dat bij Cancale aan de baai van Saint-Michel, op een paar kilometer ten oosten van Saint-Malo. Ze noemen zich hier zonder schaamte oesterhoofdstad van de wereld. Overal in het stadje worden oesters te koop aangeboden, en in de vele restaurantjes langs de kade en het strand staat het bovenaan het menu. De oesters van Cancale profiteren optimaal van de getijdenstroom en de grote hoeveelheid plankton die dat meebrengt. De zilte, ietwat nootachtige smaak is volgens kenners onovertroffen. Lastig is wel dat je een oester niet gewoon met mes en vork kunt

ACSI CAMPINGS In Bretagne

1 Notre Dame du Verger

D201 • 35260 Cancale • 0033-299897284 • contact@camping-verger.com • N 48°41'27" W 1°52'33" • Open van 27/04 t/m 30/09 • Aantal toerplaatsen: 48 (100 - 110 m²) • Kampeerdersbeoordeling op [EuroCampings.nl](#): 6,3*

Impressie van reisreporter Kees:

"Een rustig gelegen camping, niet ver van het strand. De camping ligt aan een landweggetje. De ingang is een naar beneden lopende s-bocht, wat een beetje lastig is voor langere combinaties met caravan. Cancale zelf is een eind lopen – een fiets is echt nodig om naar de boulevard met zijn terrasjes te gaan. En dan na de oesters weer terug naar boven fietsen..."

2 Domaine de La Ville Huchet

rte de la Passagère • 35400 St. Malo • 0033-299811183 • info@lavillehuchet.com • N 48°36'54" W 1°59'14" • Open van 07/04 t/m 23/09 • Aantal toerplaatsen: 102 (100 - 120 m²) • Kampeerdersbeoordeling op [EuroCampings.nl](#): 8,0*

Impressie van reisreporter Kees:

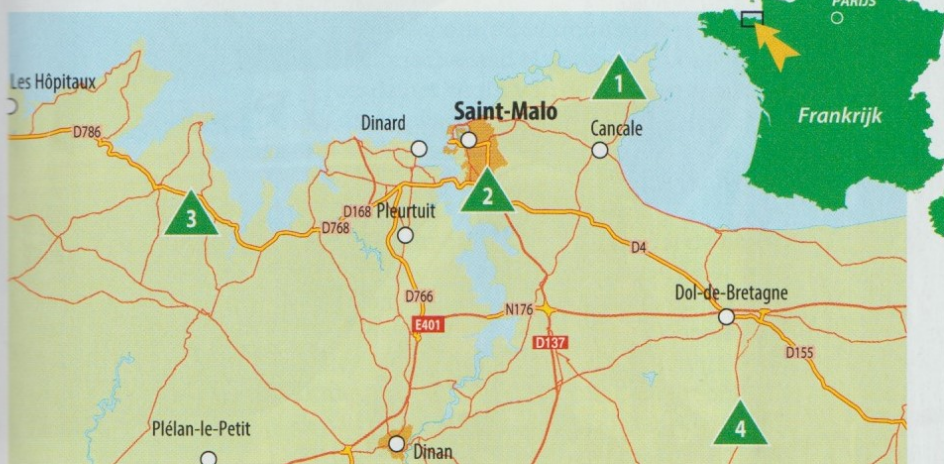
"Leuke camping met veel groen, met naast veel stacaravans gelukkig ook zo'n honderd plekken voor 'echte' kampeerdere. Mooie ruime plekken. Voor de jeugd is er het onmisbare waterparadijs. Saint-Malo ligt dichtbij genoeg om het in twintig minuten te fietsen. De verhoogde ligging geeft een mooi uitzicht, maar bij noordenwind is de doorgaande weg wel goed hoorbaar."

3 Château de Galinée

La Galinée • 22380 St. Cast-le-Guildo • 0033-296411056 • info@chateaugalinee.fr • N 48°35'4" W 2°15'26" • Open van 05/05 t/m 08/09 • Aantal toerplaatsen: 272 (120 - 130 m²) • Kampeerdersbeoordeling op [EuroCampings.nl](#): 7,3*

Impressie van reisreporter Kees:

"Een schitterende camping, die zijn vijf sterren wat mij betreft volledig waarmaakt. Ruim opgezet, en met alles wat je maar wenst aan recreatiemogelijkheden. En dat alles in een perfect onderhouden kasteeltuin met overal bloemen en planten. Leuke dierentuin en een heel fraai zwembadcomplex. Ik ken heel wat minder aantrekkelijke campings."

4 Les Ormes Domaine & Resort

Domaine des Ormes • 35120 Epiniac/Dol-de-Bretagne • 0033-299735300 • info@lesormes.com • N 48°29'15" W 1°44'10" • Open van 14/04 t/m 16/09 • Aantal toerplaatsen: 137 (80 - 150 m²) • Kampeerdersbeoordeling op [EuroCampings.nl](#): 8,5*

Impressie van reisreporter Kees:

"Wie van megacampings houdt moet hier naartoe. Wij stonden nog op een knusse plaats (in de ommuurde voormalige moestuin), maar de nadruk in dit complex ligt op massaal vermaak. Inclusief grote manege, golfbaan, waterskibaan en zeker drie restaurants (waaronder een hele chique). Jammer is wel dat strand en leuke stadjes ver weg liggen."

[EuroCampings.nl](#) ACSI Eurocampings - eurocampings.eu en acsi.eu

ID Deze camping accepteert ACSI Club ID, hét Camping Carnet voor Europa

CC Deze camping accepteert CampingCard ACSI, dé kortingskaart voor het laagseizoen

*Gebaseerd op de beoordelingen op peildatum 5-2-'19

eten. Net als bij dat andere populaire zeefruit als krab en kreeft komt er een complete set gereedschap voor op tafel. Een oestermes, een oesteropener en – bij de betere restaurants – een oesterhandschoen. En voor de eerste keer is enige hulp van het personeel ook niet overbodig. Hoef je je niet voor te schamen.

GLANZENDE PARELS

Oesters worden met cijfercodes verkocht, die staan voor de grootte en het gewicht van de schelp. Hoe groter het getal, hoe kleiner de schelp. Een kleine oester nummer 5 weegt tussen de 30 en 45 gram. Die worden meestal

gebruikt om mee te koken. De grootste soort van meer dan 150 gram draagt het nummer 0. Zulke joekels komen in zijn geheel op je bord. Bij het openen van mijn eerste oester had ik de vage hoop dat ik de trotse vinder van een glanzende parel zou zijn. De ober zette mij meteen terug op aarde: parels zijn voorbehouden aan tropische oestersoorten. Oesterverkopers in Cancale zeggen dat elke oester hier een parel op zich is. Tja, zo kan je het ook zien. En als je achter je bordje oesters in het betoverende Bretonse licht zit, met uitzicht over de baai van Mont Saint-Michel... wie maalt er dan nog over parels? ■